

Recenzja rozprawy doktorskiej
**O. mgr lic. Grzegorza Cholewy OFM, pt. „Per totam vitam (PC18).
Formacja ciągła w dokumentach Zakonu Braci Mniejszych odpowiedzią na
nauczanie Kościoła od Soboru Watykańskiego II”, Kraków 2019, ss. 211.**

Promotor: ks. prof. dr hab. Wojciech Zyzak

W posoborowym okresie *aggiornamento* i poszukiwania przez zakony własnej tożsamości oraz związanej z nią obecności w obecnym Kościele i świecie, zdano sobie sprawę, że absolutnie kluczowym zadaniem w tym przedsięwzięciu jest formacja rozumiana jako bardzo złożony proces. Musi on uwzględniać w pierwszym rzędzie eklezjologię komunii, według której wszyscy stanowią nowy lud Boży ożywiany tym samym Duchem, obdarowany różnymi charyzmatami mającymi umacniać jedność całości i sprzyjać szerzeniu Dobrej nowiny w świecie. Dopiero w kontekście budowania eklezjalnej komunii można zająć się formacją zakonnika także obdarowanego osobistymi charyzmatami dla budowania jedności własnego zakonu jako „mini Kościoła”.

Dlatego już na początku tej recenzji wyrażam uznanie dla o. Doktoranta za podjęcie się tak ważnego w obecnej chwili tematu.

Ocena rozprawy obejmie najpierw stronę formalną i metodologiczną a następnie merytoryczną. Jej zwieńczeniem będzie wniosek do Rady Papieskiego Wydziału Teologicznego UPJPII w Krakowie.

1. Ocena formalna i metodologiczna rozprawy

W tej ocenie uwzględnimy istotne elementy każdej rozprawy naukowej.

Przedmiot i stan badań. Przedmiotem badań, zgodnie z brzmieniem tematu, jest proces formacji ciągłej w zakonie Braci Mniejszych w kontekście posoborowych przemian w tym względzie. Przed przystąpieniem do realizacji tematu Autor upewnił się na podstawie dokonanej kwerendy, „iż do tej pory nie istniało studium, które w sposób syntetyczny ujmowałoby zagadnienie formacji permanentnej w minoryckiej rodzinie zakonnej” (s. 18).

Stawia więc sobie za cel zapoznanie się z odnośnymi dokumentami Kościoła i Zakonu Kościoła, analizę i usystematyzowanie oraz ocenę stanu formacji ciągłej w swoim Zakonie.

Należy zatem stwierdzić, że chociaż temat formacji zakonnej jest od wielu lat

wnikliwie analizowany, to na gruncie franciszkańskim takiego studium dotąd nie było.

Bibliografia. Dział bibliografii objętościowo jest obszerny (około 200 pozycji), prawidłowo podzielony na źródła, opracowania i literaturę pomocniczą. Znajdują się tam najważniejsze dokumenty Kościoła, własnego zakonu i pozycje traktujące ogólnie o formacji zakonnej i duchowości. Autor korzysta z literatury w języku polskim, włoskim i angielskim.

Struktura. Dysertacja zawiera: wykaz skrótów, wstęp, trzy rozdziały, zakończenie i bibliografię. We wstępie Autor omawia wszystkie istotne elementy pracy naukowej: temat, źródła, stan badań, metody i strukturę. W rozdziale I ustala czym jest formacja, jakie są jej etapy oraz uzasadnia jej konieczność. Czyni to w oparciu o dokumenty Kościoła i literaturę od Soboru Watykańskiego II po dzień dzisiejszy. Jest to rozdział bardzo przydatny i właściwie porządkujący tę złożoną problematykę.

Metoda. Autor zapowiada we wstępie, że będzie korzystał z kilku metod stosownie do natury badanej problematyki: historyczno-opisowej, analizy, syntezy, metody empatyczno-sapiencjalnej, która wykorzystuje żywy kontakt ze środowiskiem, o którym pisze i z ogólną literaturą dotyczącą życia duchowego i formacji.

Z metodą związany jest język rozprawy. Autor pisze w sposób swobodny, przejrzysty i pewny siebie, co świadczy o jej dobrym przygotowaniu teologicznym, językowym i warsztatowym.

Aparat naukowy. Doktorant bardzo dobrze opanował naukowy warsztat. Zarówno wykaz bibliograficzny, jak i przypisy sporządzone są poprawnie i rozbudowane odnośną literaturą oraz niezbędnymi dopowiedzeniami.

2. Merytoryczna wartość rozprawy

Autor podjął kluczowe dla egzystencji zakonów zagadnienie formacji ciągłej. Bez właściwej formacji zakonom grozi stopniowa ztrata własnej tożsamości i sensu istnienia w Kościele oraz błędne rozumienie drogi świętości pojedynczych osób.

Merytoryczna wartość rozprawy jest ściśle związana z metodologią, stąd omówione dotąd elementy już składają się na jej merytoryczną wartość. Bowiem ostateczne wnioski powinny być wyprowadzone z solidnej analizy źródeł i konfrontacji otrzymanych danych z

nauczaniem Kościoła, wnioskami innych uczonych, czemu Autor daje dowód na każdej stronie swojej dysertacji. Dalej, już sama struktura pracy ma duży wpływ na jej merytoryczną wartość, ponieważ pozwala metodycznie rozwinąć wszystkie wątki postulowane przez temat.

Dysertację o. Grzegorza Cholewy oceniam wysoko, a oto ważniejsze motywy tej oceny:

1. Bardzo ważny temat dotyczący formacji w zakonie Braci Mniejszych. To opracowanie może stanowić wzór dla opracowania i realizowania formacji w innych zakonach i zgromadzeniach.

2. Wyeksponowany został fakt, skądinąd oczywisty, że wszelkie szczegółowe rozpracowania procesu formacyjnego musi poprzedzać ogólna wizja całości. Dlatego Doktorant już w temacie zapowiada problem badawczy, którym jest formacja ciągła. Ona ma być od początku dobrze rozumiana, planowana i wcielana w życie. Formacji zakonnej na każdym z jej etapów musi przyświecać ogólny projekt formacyjny. Tak dzieje się w wielu dziedzinach ludzkiej działalności. Rozpracowanie szczegółu ma miejsce po ukazaniu ogólnego planu. Takie podejście do zagadnienia wpisuje się w promowaną dziś duchowość holistyczną, która wymaga dbałości o syntezę wszystkich elementów tak, by rozbudowanie jednego z nich nie przynosiło szkody innym.

W ramach dyskusji chciałbym zapytać Doktoranta:

- czy widzi związek pomiędzy formacją w zakonach i zgromadzeniach a spadkiem powołań z uzasadnieniem odpowiedzi oczywiście;
- w jakim kierunku powinna zmierzać dzisiaj formacja indywidualna?

3. Wniosek końcowy

Dysertacja doktorska o. Grzegorza Cholewy stanowi ważne studium z zakresu teologii duchowości i duchowości szczegółowej dotyczącej konkretnej rodziny zakonnej. Praca może stanowić wzór dla opracowania formacji ciągłej także w innych zgromadzeniach, gdyż oferuje bardzo dobry plan działania.

Autor bardzo dobrze opanował warsztat naukowy, dał dowód dobrej znajomości zagadnienia formacji ciągłej w Kościele i przede wszystkim w zakonie franciszkańskim. Dzięki temu mógł przestudiować dokumenty własnego zakonu i przestudiować wszystkie elementy formacji ciągłej.

Uwzględniając analizowane powyżej elementy recenzowanej rozprawy, tj. ważny problem badawczy, opanowanie zasad pracy naukowej, prawidłowo sporządzoną strukturę,

wyciągnięcie właściwych wniosków stwierdzam, że recenzowana rozprawa spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim w stopniu bardzo dobrym i stawiam wniosek do Rady Wydziału Teologicznego UPJPII o dopuszczenie o. Grzegorza Cholewę do dalszego etapu przewodu doktorskiego.

O. prof. dr hab. Wiesław Gogola OCD

Kraków, 12.09.2018.